

OLUR'UN TURİZM BAKIMINDAN ÖNEMİ

Yrd.Doç.Dr. Saliha KODAY*

GİRİŞ

Özellikle II.Dünya Savaşından sonra turizm hareketleri bilinçli olarak ortaya çıkmış ve ekonomik bakımdan önem kazanmaya başlamıştır. Turizm'in ekonomik bir faaliyet olması, onun, coğrafyanın ekonomik coğrafya konuları içerisinde ele alınıp incelenmesini sağlamıştır. Turizm ülkelere olduğu kadar, ülke içindeki herhangi bir yerleşmenin kalkınmasında da çok önemli rol oynamaktadır.

Bugün gelir getirici önemli ekonomik sektörlerden biri olan turizm konusunu ana çizgileri ile daha iyi anlama bakımından turizm nedir? sorusunun açıklanması yararlı olacaktır. Turizm; bir bölge, ya da bir ülkeye turist çekmek için alınan her türlü önlem, gelir getirici ekonomik sektörlerden biri olup, dinlenme, eğlenme, görme, tanıma, sportif karşılaşmalar yapma, temsil veya konser verme, bilgi ve görgüsünü artırma gibi amaçlarla; ya da, sadece zevk için yapılan gezi demektir¹.

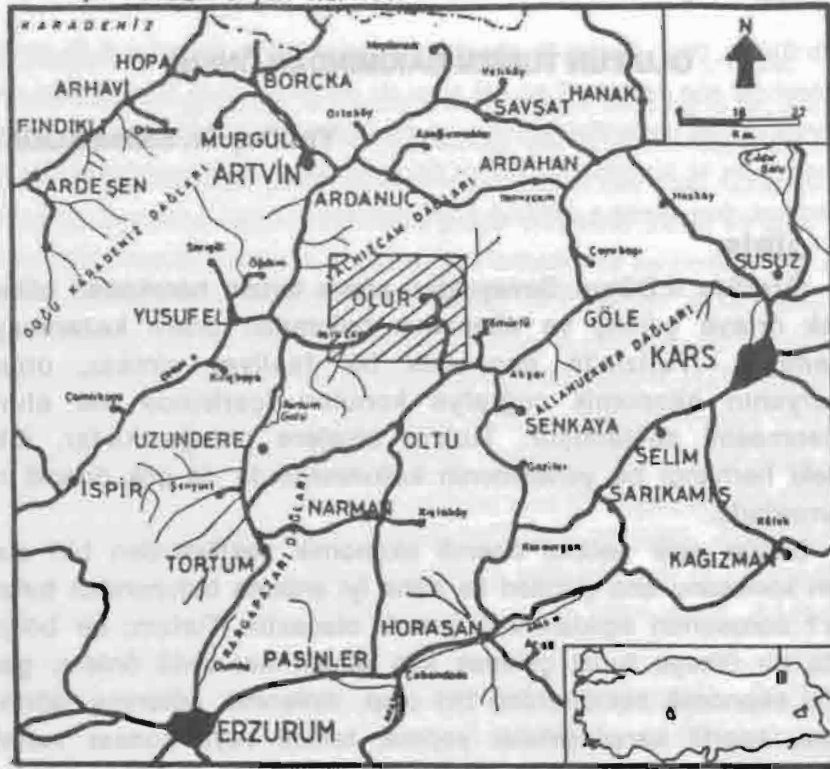
Olur ilçesi, turizm açısından; doğal, tarihi ve kültürel değerlere sahiptir. Ancak, turizm çevreleri tarafından yeterince tanınmaması, turistik tesis ve alt yapı hizmetlerinin bulunmaması yörede turizmin gelişmesine engel olmuştur. Bu çalışma ile yörenin turizm potansiyeli hakkında bazı açıklayıcı bilgiler verilecektir.

1- Konum Özellikleri ve Ulaşım Durumu

Olur, Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü sınırları içerisinde yer almaktadır. Yaklaşık 836 km² yüzölçüme sahip olup, idari bölünüş bakımından Erzurum İli sınırları içerisinde bulunmaktadır (Şekil 1).

¹ Doğanay, H.: Türkiye Ekonomik Coğrafyası. Atatürk Üniv. Yay. No: 767, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No: 39, Ders Kitapları Serisi No: 33, Erzurum, 1994, s.534-535.

Şekil:1_Lokasyon haritası.

Olur, Doğu Karadeniz Bölümü ile Erzurum-Kars Bölümü arasında, geçiş bölgesinde bulunması nedeniyle coğrafi özellikler itibariyle "geçiş özelliği" göstermektedir.

Olur'un tarihçesi hakkında en eski kaynak, Xenophon'un "Anabasis" adlı eseridir. Bu eserde Xenophon'un Erzurum'a geldiği, Erzurum'dan kuzeye yönelerek Oltu yoluyla Tav-elinden (Tavusker) geçerek İspir, Bayburt ve Gümüşhane üzerinden Trabzon'a indiği belirtilmiştir².

Osmanlı kaynaklarında "Dav-el", "Tav-el", "Tavuskâr" ve "Tavusker" adıyla geçen bugünkü Çataksu (Olur ilçesine bağlı bir köy yerleşmesi) ilk ve Ortaçağlarda Roma ve onun devamı olarak da Bizans'a bağlı kalmış; aynı zamanda yerleşik hıristiyan, Gürcü ve Ermenilerin dinî merkezlerinden biri olmuştur. Şehirde Gürcülere

² Xenophon, Çeviren Hayrullah Örs.: Anabasis. Dünya Edebiyatından Tercüme-ler, Yunan Klasikleri: 61, Maarif Mat. İstanbul, 1944.

ve Ermenilere ait iki harap kilise Ortaçağ hıristiyanlık dönemlerinden kalma eserler olarak dikkat çekmektedir³.

Olur Erzurum'un kuzeydoğusunda ve Erzurum'a 172 km mesafede bulunmakta olup, bu mesafe karayolu ile 2-2.5 saatte alınmaktadır. Yine Olur'dan Artvin-Erzurum karayolu ile yaklaşık 3 saatlik bir sürede Hopa limanına ve Sarp sınır kapısına ulaşılmaktadır.

Olur, çevre il ve ilçelerle olan bağlantısını eski Oltu-Yusufeli-Artvin karayolu ile sağlamaktadır. İnceleme alanındaki köylerin birbirleri ve ilçe merkezi ile bağlantısını sağlayan yollar, oldukça basit ve mahalli önemi olan yollardır. Olur'da bugün pek fazla gelişmemiş olan bir karayolu şebekesi bulunmaktadır. Yöredeki yaylalara giden yollar ise, toprak yollardan ibaret olup, çok basit yollardır.

2- Doğal Çevre Özellikleri

Olur, Kuzey Anadolu Orojenik kuşağı içinde yer almış olup, Kotek Dağı (2115 m), Ziyaret Dağı (2438 m), Zamp Dağı (2745 m) ve Kılıç Dağı (2945 m) gibi yüksek dağlarla çevrilmiştir (Şekil 2). Olur ilçe merkezinin de eteklerinde kurulmuş olduğu Akdağlar 2466 m. yükseltisiyle sarıçam ve ardıç gibi ağaç türlerinden oluşan ormanlarla kaplı, yörenin bir başka dağlık alanını oluşturmaktadır.

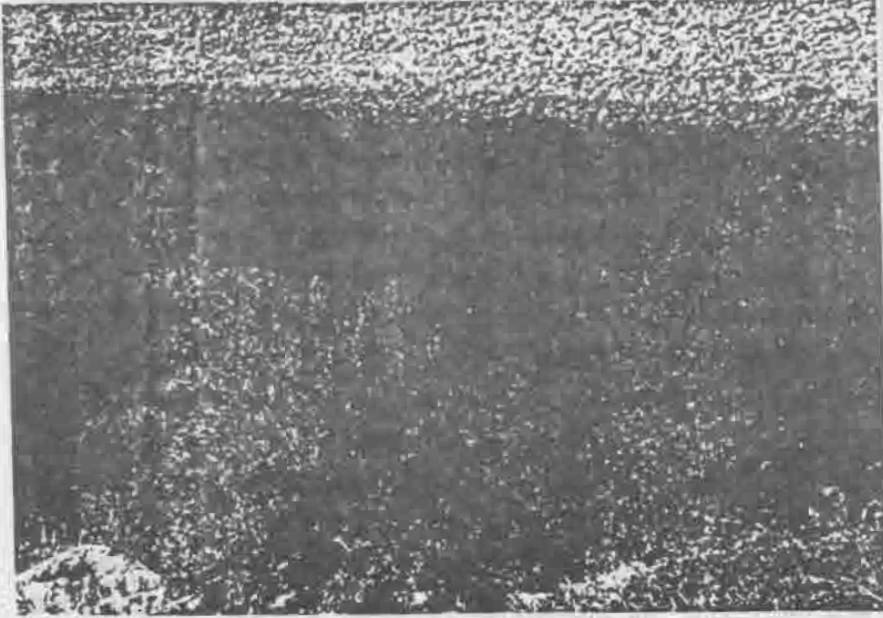
Olur ve çevresinin akarsu ağını Oltu Çayı ile Oltu Çayına karışan dereler (Tavusker ve Olur Deresi) ve bunların yan kolları oluşturmaktadır. Çalışma sahasında akarsular, üzerinde akmış olduğu arazileri fazla aşındırması sonucu dar ve derin vadiler oluşmuştur.

İlkbahar sonunda sıcaklığın yükselmesiyle karların erimeğe başlaması ve bunun yanında yağışların da ilkbahar sonunda artması akarsuların akımlarının yükselmesine neden olmaktadır.

Olur'da büyüklük bakımından önemli sayılabilecek göl bulunmamakla beraber, sahanın kuzeyinde irili ufaklı birkaç göl yer almıştır. Bunlar içinde en büyük göl Deniz gölüdür. (İlçe merkezine yaklaşık 27 km). Beğendik köyünün batısında 2050 m. yükseltide yer

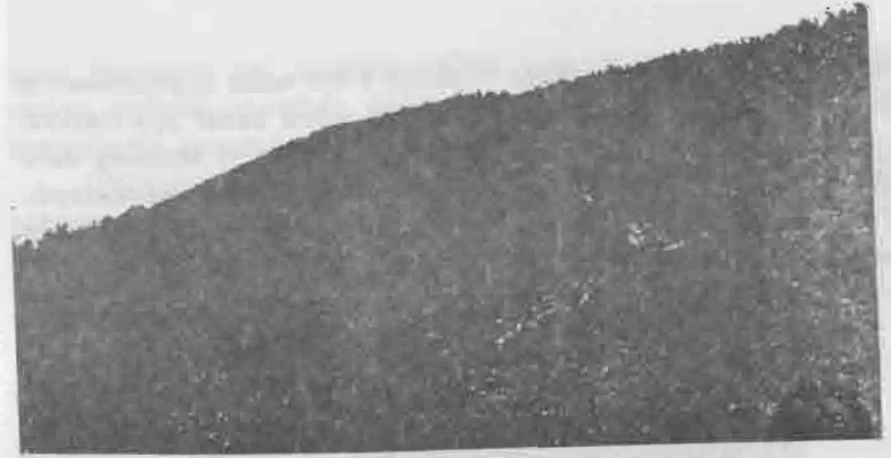
³ Gündoğdu, H.: "Çataksu (Tavusker)'da Halk Sanatı Tarzında Süslenmiş Bir Osmanlı Camı". Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yay. 148, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi: 30.Konya, 1990, s.85-86.

alan bu göl alabalığı ile tanınmıştır(Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1. Beğendik Gölü'nden Bir Görünüm.

Yörede daha çok sarıçam ve ardıç türlerinin yayılış gösterdiği orman örtüsü, 1500 m.den itibaren başlar ve 2500 m.ye kadar devam eder. Akdağ ve Alabalık orman serileri Olur ilçesi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Orman sınırının üzerinde ise, yayla yerleşmelerinin bulunduğu alpin çayırlar yayılış göstermektedir. (Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2. Olur Yöresindeki Orman Alanlarından Bir Görünüş.

3-Olur'un Başlıca Turizm Potansiyeli

A- Doğal Turizm Değerleri

Olur'un sahip olduğu doğal turizm varlıklarını; dağlar, ormanlar, akarsular, göller, mağara ve termal kaynaklar olarak sıralayabiliriz.

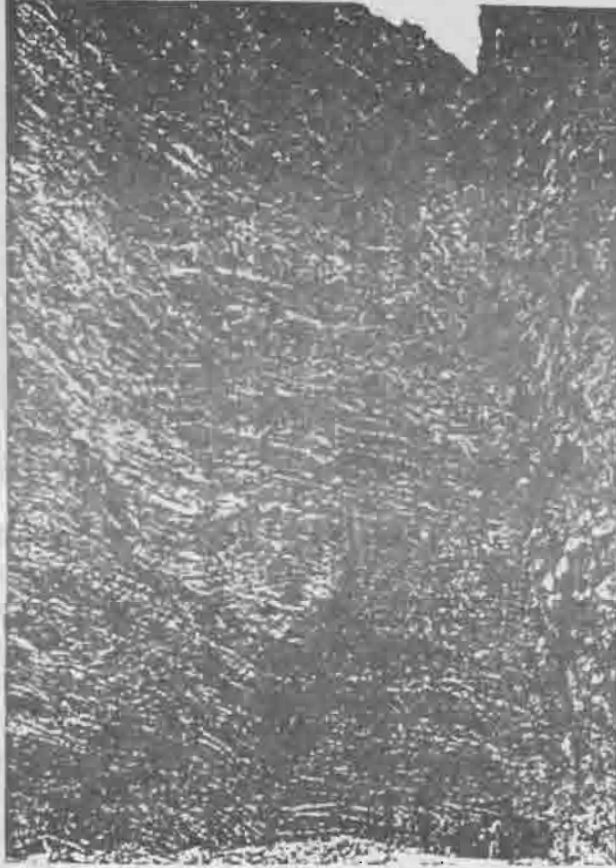
Olur'da bulunan dağlar dağ turizmi için değerlendirilebilir. Daha öncede belirtildiği gibi saha akarsular tarafından derin olarak yarılmış olup, dağlar ile depresyonlar arasında oldukça fazla yükseklik farkı vardır. Özellikle dağcılık sporu ile uğraşanlar için uygun alanlar bulunmaktadır.

22000 hektar yüz ölçümüne sahip ormanlar av turizmi ve rekreasyon amaçlı turizm için değerlendirilebilecek alanlar olarak dikkati çekmektedir. Özellikle, karasal iklim şartlarının hüküm sürdüğü ve 250.000 den fazla nüfusa sahip Erzurum gibi büyük bir merkeze 172 km.lik mesafede yer alan böyle bir yer, gününbirlik veya hafta sonu tatillerinin geçirilebileceği rekreasyon amaçlı yerler olarak değerlendirilebilir.

Doğa ile başbaşa, büyük şehrin gürültüsünden uzakta dinlenmek isteyenler için sakin, sessiz ve kültürel varlıkları ile zengin bir bölge olan Olur, turistik açıdan değerlendirilmeyi bekleyen yörelerimizden birisidir.

Kalker kayaçlar içerisinde; sarkıt ve dikitleri ile dikkat çeken

Yıldızkaya mağarası, Yıldızkaya köyünün 1 km kadar kuzeybatısında yer almıştır. Ancak, Yıldızkaya köyü 1986 yılına kadar ilçe merkezi ile olan bağlantısını (ilçe merkezine uzaklığı 54 km) Malakeş dere vadisi boyunca, sarp bir alandan geçen patika yol ile sağlamaktaydı. Bu tarihten itibaren hizmete giren stabilize yolda aynı vadiyi takip etmektedir(Fotoğraf 3).

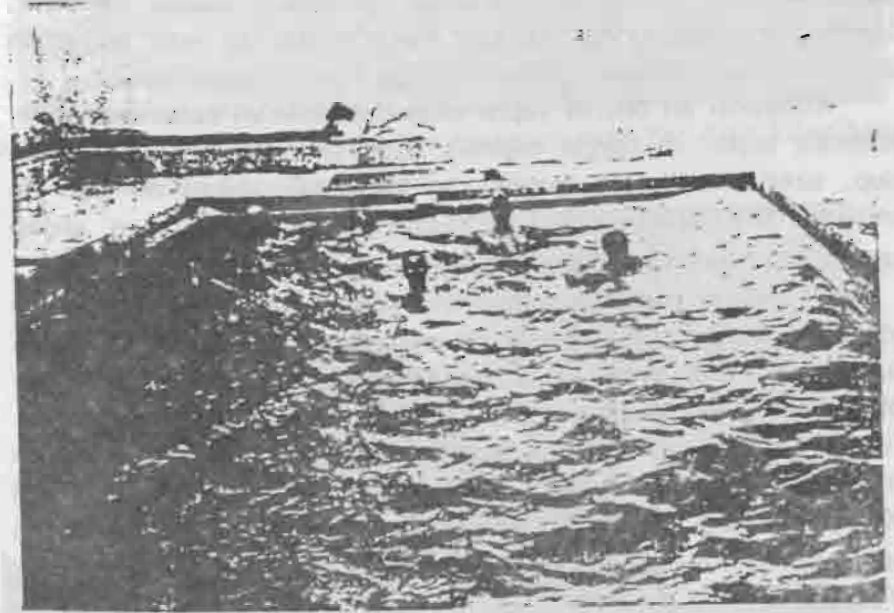
Fotoğraf 3. Malakeş Dere Vadisi Boyunca Uzanan Yıldızkaya Köyü'ne Giden Yoldan Bir Görünüm.

Ulaşım güçlüğü nedeniyle Yıldızkaya mağarası bugüne kadar fazla ziyaretçi çekememiştir.

Beğendik gölü alabalığı ile tanınmış olmasına rağmen sadece yöredeki ailelerin, piknik yeri olarak tanıdıkları bir alandır. Yine

yöre akarsuları da, alabalık üretim tesisleri kurularak ve piknik yerleri açılmak suretiyle değerlendirilebilir. Bunun yanında bazı akarsularda kanon sporu da yapılabilir.

Ilıkkaynak köyü yakınlarında bulunan kaplıca, sadece yöre sakinlerinin tanıdıkları ve termal tedavi için kullandıkları, ancak hiçbir konaklama tesisinin bulunmadığı bir yerdir (Fotoğraf 4).

Fotoğraf 4. Ilıkkaynak Köyündeki Kaplıcadan Bir Görünüş.

Olur'daki ormanlar av turizmi açısından önem taşımaktadır. Yörede avcılık oldukça gelişmiş olup, bu faaliyet Olur Orman İşletmesi kontrolünde sürdürülmektedir. Yörede bulunan başlıca av hayvanlarını; keklik, bildircin, tavşan, yaban keçisi, dağ keçisi, yaban domuzu, tilki ve ayı oluşturmaktadır.

B- Tarihi ve Kültürel Turizm Değerleri

Olur yöresi eski bir tarihi geçmişe sahip olması nedeniyle tarihi eserler bakımından zengindir. Tarihi eserlerin en önemlisi ise, Çataksu külliyesidir. Bu külliye Çataksu köyünde yer almaktadır. Adını Türk oymaklarından alan ve Tav-eli adıyla bilinen

Tavusker ismi, iki yandan gelerek "birleşen su" anlamına gelen Çataksu olarak değiştirilmiştir⁴.

Çataksu köyündeki külliye saray, cami, hamam ve türbe bulunmaktadır. Malakeş deresinin kollarından olan derenin kenarında kurulmuş külliye ait hamam ve saray taşkın dönemlerinde derenin taşması ile yıkılmıştır. Bugün hamamın kalıntılarına rastlanmaktadır. Cami ve türbe ise günümüze kadar gelmiştir. Caminin güneybatısında yer alan ve külliye ait olan değirmen orijinal şekli bozulmasına rağmen bugün hala kullanılmaktadır.

Külliye'nin en önemli yapısı olan cami mimari bakımdan sade, düzensiz taşlar ve harçla örülmüş basit bir örgü sistemine sahip olup, üzeri dört tarafa meyilli saç kaplamalı ahşap bir çatı ile örtülüdür. Dış görünüşündeki bu basitlik ve sadeliğe rağmen, ahşap üzerine boyamanın en güzel örnekleri ile bezenmiştir⁵.

Oltu Çayı vadisinin kontrolünü elinde tutan bazı kaleler ve gözetleme kuleleri Olur'un eski ve ortaçağdan kalan tarihi eserlerini oluştururlar. Gözetleme kulesi olarak belirteceğimiz ilk yapı, Oltu-Olur-Yusufeli yol kavuşumunda Köprübaşı köyündedir (Fotoğraf 5). Trabzon-Rum İmparatorluğu devrinde yaptırıldığı tahmin edilen diğer kalelerin buldukları köyler de şunlardır: Kaledibi, Filizli (Keleşot), Keçilli (Niyakom), Beğendik ayrıca Sarıbaşak (Sarıbaba) ve Kaledibi köylerinde de gözetleme kuleleri bulunmaktadır⁶. (Fotoğraf 6).

⁴ Gündoğdu, H.: "Geçmişten Günümüze Erzurum ve Çevresindeki Tarihi Kalıntılar". Şehr-i Mübarek Erzurum . Erzurum Belediyesi Kültür Yay. Ankara, s.223.

⁵ Gündoğdu, H.: 1990, a.g.e. s.86-87.

⁶ Gündoğdu, H.: Şehr-i Mübarek- Erzurum. s.222-223.

Fotoğraf 5. Oltu-Olur-Yusufeli Yol Kavuşumunda Yer Alan Köprübaşı Köyündeki Gözetleme Kulesi

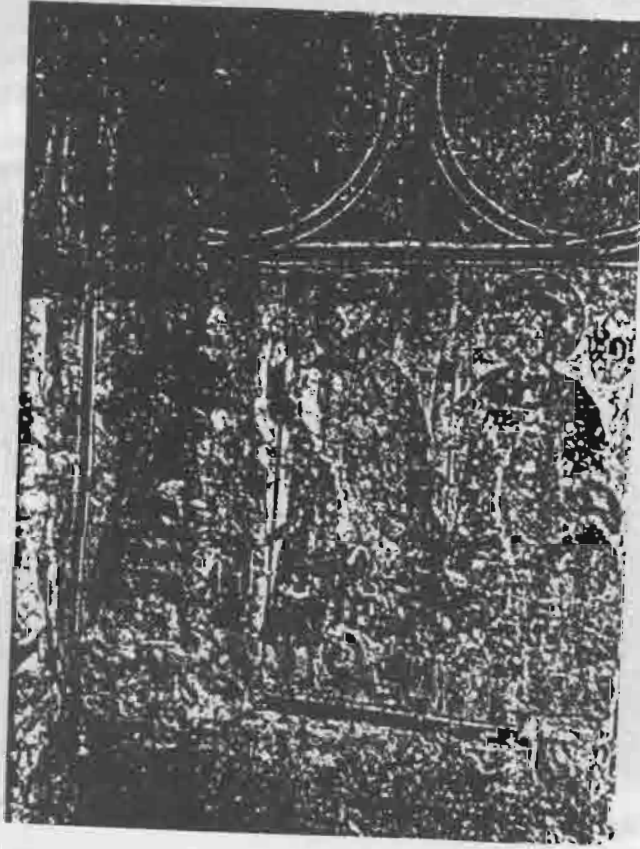

Fotoğraf 6. Aşağıkaracasu Köyü'nde Yer Alan Kaledibi Bir Görünüm.

Pertus (Eğlek) ören yeri ve kalesi, Olur ilçe merkezinin güneybatısında ve Olur'a 17 km. mesafede Eğlek köyünde, Pertus denilen tepenin üzerinde Rum-Pontus Kralı Dikran'ın kurduğu Pertus şehri harebeleri bulunmaktadır. Tam bir harabe şehir görüntüsü veren ören yerinde kilise, şapel, ev, v.s. yapıların temelleri görülebilmektedir⁷.

Olur'un diğer önemli bir tarihi eseri ise, Beşkaya köyü yakınlarında, Olur'un 25 km kuzeybatısında Ulahur Boğazı - Vank Deresi ve Vank Tepesi ile birleşim yerinde kurulmuştur. Buradaki Vank kilisesi ve Vank kalesi harebe halinde bulunmaktadır.

"Vank" kelimesi kilise anlamına gelmektedir. Kilisenin iç duvarları fresklerle süslenmiştir (Fotoğraf 7). Kilisenin çevresinde bulunan hıristiyanlıkla ilgili çeşitli yapılarla burası bir manastır halini almıştır.

Fotoğraf 7. Vank Kilisesi İç Duvarlarında Yer Alan Freskler.

Olur ve çevresinde sayıları oldukça fazla olan tarihi yapıtların varlığına karşılık, bu tarihi değerler henüz tam anlamıyla tanıtılmamıştır.

⁷ Gündoğdu, H.: Şehr-i Mübarek- Erzurum, s.223.

Olur yöresinde turistik açıdan öneme sahip olan diğer bir faaliyet ise el sanatlarıdır. Kültürel değerlerimizden olan el sanatları bir ülkeyi tanıtmaya özelliğine sahip olmalarından dolayı özellikle turizm açısından ayrı bir öneme sahiptirler. Ayrıca el sanatlarının gelişmesi bu sanatın gerçekleştirilebilmesi için yörede malzemenin bulunmasını gerektirmektedir. Coğrafi faktörler ile el sanatlarına malzeme oluşturan hammaddenin ve bu sanatın gelişmesi arasında paralellik gözlenmektedir. Yörede dokunan; halı, kilim, cecim, şal gibi dokumalar, yörenin hayvancılık faaliyetinden ayrı düşünülemez.

Oltutaşı, daha çok Oltu civarında görüldüğü için bu isim verilmekle beraber, Olur'un Oltu Çayı vadisi ile Tavusker Deresi boyunca; Yeşilbağlar, Yolgözler, Ormanağzı, Taşlıköy ve Çataksu köylerinde işletilmesi yapılmaktadır. Adı geçen köylerde açılıp kapatılmış 200'ün üstünde ocak bulunmaktadır⁸.

Oltutaşı, çeşitli süs eşyaları yapımında kullanılmaktadır. Altın ve gümüşle işlenerek, yüzük, küpe, kolye, yaka iğnesi (broş), kol düğmesi, kravat iğnesi gibi süs eşyaları yanında oltutaşından tesbih, ağızlık, pipo ve fincan da yapılmaktadır (Fotoğraf 8). Bu işi bilen sanatkârlar olmasına rağmen işlemeciliğin gelişme gösterememesinin sebebi pazar sorunudur.

Fotoğraf 8. Olur Yöresinde Oltutaşı İşlemeciliğinden Bazı Örnekler.

⁸ Doğanay, H.: "Erzurum'da Oltutaşı İşlemeciliği." Dokuz Eylül Üniv. 4.Ulusal El Sanatları Sempozyumu. Güzel Sanatlar Fak. Yay. No: 25. İzmir, 1985, s.111.

Olur ilçesinde halı ve kilim dokumacılığı oldukça önem kazanmıştır. Özellikle hayvancılığın temel ekonomik faaliyeti oluşturduğu köylerde, hammadde olarak kullanılan yünün bol miktarda bulunması nedeniyle daha fazla önem taşımaktadır. Olur'un kuzey ve kuzeydoğusundaki Eğlek, Atlıköy, Beğendik, Taşgeçit gibi köylerde hemen her evde halı ve kilim dokunmaktadır.

Halı ve kilim için gerekli olan iplik, koyunlardan kırkılan yünün yıkanıp temizlenmesinden sonra, taranması ve eğirilmesi sonucu elde edilir. Yün tarağı, 60 cm boyunda 20 cm. genişliğindeki tahtanın bir kenarına dik olarak monte edilmiş ince sivri uçlu demir çubuklardan meydana gelmiş bir alettir. Eğirme işi "teşi" adı verilen yaklaşık 35-40 cm uzunluğunda tahta bir çubuk ve uç kısmına yerleştirilmiş 2-3 cm. çapında yuvarlak bir tahta ve üzerinde demirden bir çengeli bulunan aletle yapılmaktadır. İplik genellikle "kök boya" denilen boya ile boyanmaktadır. Kök boya çeşitli bitkilerin kaynatılması sonucu elde edilmektedir. Ancak son yıllarda kimyasal boyalar daha fazla önem taşımaya başlamıştır. Bazan halı dokumacılığında kullanılan iplikler, boyanmadan doğal halı ile de kullanılmaktadır. Özellikle, beyaz, kahve rengi ve mor renkli yünlerden elde edilen iplikler halı dokumacılığında en fazla kullanılan renklendir. Olur yöresinde dokunan halıların atkı ve çözgü iplikleri tamamen yün ipliktendir. Ancak son zamanlarda pamuk iplikler de kullanılmaya başlanmıştır. Halı veya kilim, genellikle kış mevsiminde, hem boş zamanların değerlendirilmesi, hem de ailelerin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla dokunmaktadır. Yörede dokunan halı ve kilimler yine yöre içinde kalmaktadır. Henüz bir pazar oluşturulamamıştır. Oysa bu halı ve kilimler, Türk el sanatlarının güzel örneklerinden olup, bizi tanıtan, Türk insanının zevki, görgüsü ve kültürünü anlatan ve turistik açıdan değerlendirilmesi gereken birer kültür kaynaklarıdır. Olur'da dokunan kilimler özellikle desenleri ile dikkati çekmektedirler. Bu kilimler "Bardız" kilimi olarak adlandırılmaktadır (Fotoğraf 9).

Fotoğraf 9. Olur İlçesinde Dokunan Kilimlere Bir Örnek.

İnceleme sahasında cecim dokumacılığı da oldukça gelişmiştir. 75x100 cm boyutunda parçalar dokunarak birbirine birleştirilip istenilen büyüklükte cecimler elde edilir. "Kuy" adı verilen tezgâhlarda pamuk ipliklerle dokunan "cecim"ler halı veya kilim gibi; odalarda sergi olarak kullanılmaktadır. Ayrıca cecimler mevsimlik göçer sırasında eşyaların sarılması için de kullanılmaktadır. Cecimlerdeki desenler kareli veya çizgilidir. Cecimlerin dokunduğu tezgâhlarda paspas veya seccade olarak kullanılan eşyalar da dokunmaktadır.

Yöre için karakteristik olan diğer bir el sanatı şal dokumacılığıdır. Özellikle Şalpazarı köyünde hemen her evde bulunan tezgâhlar (kuy) da şal dokumacılığı yapılmaktadır. Şal, koyunlardan elde edilen yünün iplik haline getirilmesinden sonra tezgâhlarda dokunmaktadır. Dokunan şalın genişliği 75-80 cm. kadardır. Yörede şaldan; pantolon, ceket, peştemal gibi giyecekler dikilmektedir. Ancak, şal dokumacılığı da yavaş yavaş talebin azalmasıyla unutulmaya başlamış el sanatlarımızdan birisi olmuştur.

Olur yöresinde kuylarda dokunan diğer bir el sanatı Ormanağzı köyünde dokunan baş örtüleridir. Bu örtüler pamuk iplikten dokunmaktadır. Beyaz zemin üzerine kırmızı, pembe, yeşil, siyah renkli desenlerle süslenmiş bu örtüler tülbent inceliğinde olması ile dikkati çekmektedir. Genelde 150 cm uzunluğunda 75 cm. genişliğinde olan örtüler az da olsa yerel pazarlarda satılmaktadır.

Yörede turizm açısından değer taşıyan el sanatları bulunmasına rağmen, bu değerler sadece o yörede kalmış, hatta pazar bulma sorunu ile karşılaşıldığından unutulmaya yüz tutmuştur.

SONUÇ

Olur, turizm açısından doğal, tarihi ve kültürel değerler bakımından zengindir. Ancak turizm çevreleri tarafından yeterince tanınmaması, turistik tesis ve alt yapı hizmetlerinin bulunmaması turizmin gelişmesini engellemiştir.

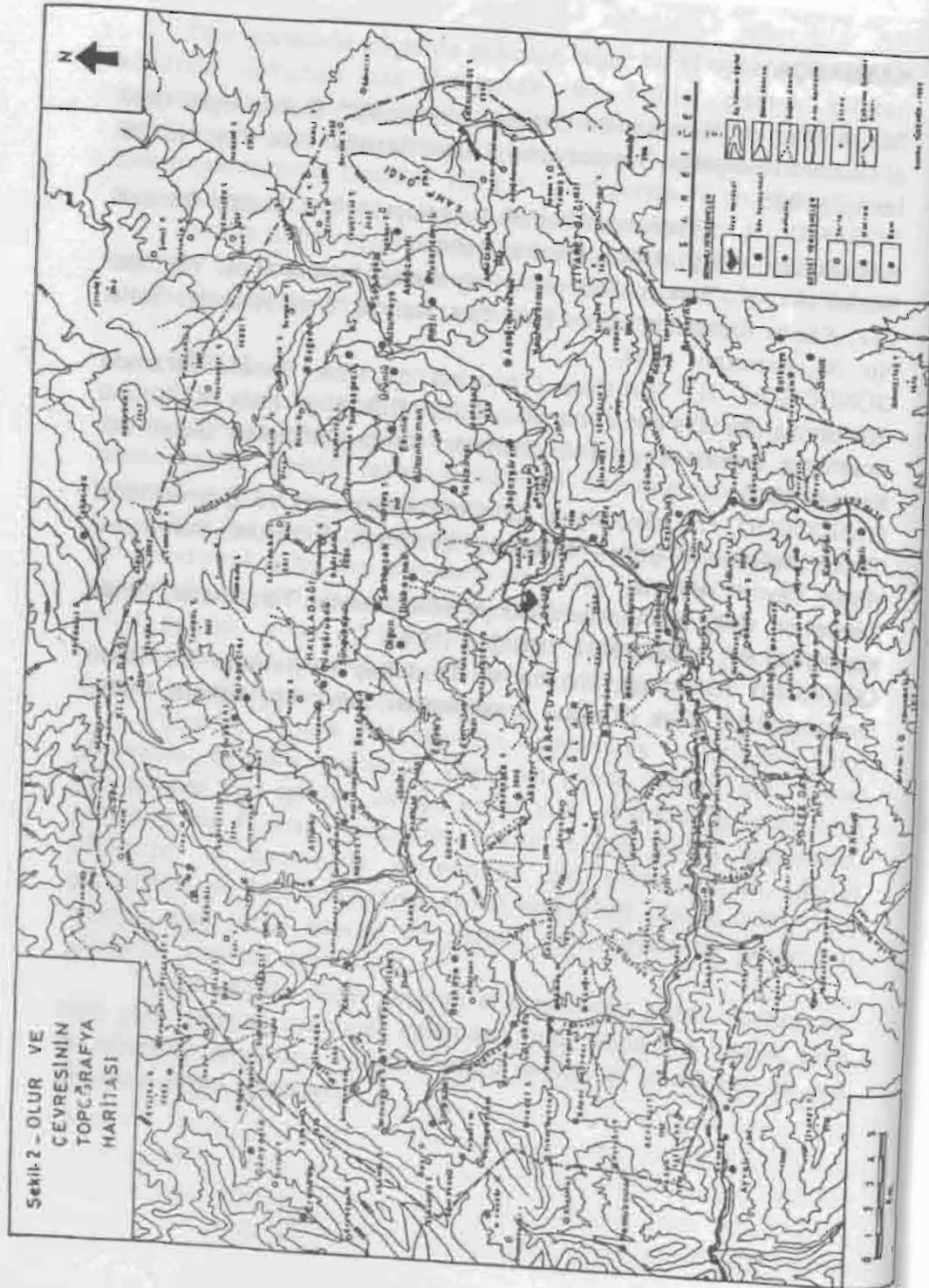
Olur ilçe merkezinde yerli ve yabancı turistlerin kalabileceği, biri belediyeye diğer ikisi şahıslara ait olmak üzere toplam 25 yatak kapasiteli üç otel bulunmaktadır (1990 yılı itibarıyla). Yöredeki tarihî eserleri yılda 40-50 kişi ziyaret etmektedir. Ancak gelen yabancı turistler konaklama tesislerinin yetersiz oluşu nedeniyle, burada konaklamadan geçmektedirler.

Yukarıda turistik potansiyelini açıklamaya çalıştığımız Olur yöresinde, özellikle yapılacak kamp ve piknik yerleri, otel, motel gibi tesisler yurt içinden olduğu kadar yurt dışından gelecek olan turistlere de hizmet verecektir. Ancak, bütün bunlar yapılırken, ülkemizin el değmemiş yerlerinden biri olan Olur'un, doğal güzelliğinin de bozulmamasına dikkat edilmelidir. Kendi haline terk edilmiş olan tarihî eserler de gerekli restorasyon ve tanıtımları yapılarak ziyarete açılmalıdır.

Turistik açıdan değer taşıyan el sanatlarına pazar oluşturarak, hem yöre insanına ekonomik bakımdan yarar sağlanmış olacak, hem de ülkemizin tanıtımına katkısı olan bu değerlerin unutulması ve yok olmasına engel olunacaktır.

KAYNAKÇA

- DOĞANAY, H.: "Erzurum'da Oltutaşı İşlemeciliği". Dokuz Eylül Üniv. 4. Ulusal El Sanatları Sempozyumu. Güzel Sanatlar Fak. Yay. No: 25. İzmir, 1985.
- DOĞANAY, H.: "Erzurum'un Turizm Potansiyeli". T.C. Turizm Bankası A.Ş. Turizm Yıllığı. 1985, Ankara, 1986.
- DOĞANAY, H.: Türkiye Ekonomik Coğrafyası. Atatürk Üniv. Yay. No: 767, Kâzım Karabekir Eğitim Fak. Yay. No: 39. Ders Kitapları Serisi No: 33, Erzurum, 1994.
- GÜNDOĞDU, H.: "Çataksu (Tavusker)'da Halk Sanatı Tarzında Süslenmiş Bir Osmanlı Camii". Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Yay.: 148. Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi: 30. Konya, 1990.
- GÜNDOĞDU, H.: "Geçmişten Günümüze Erzurum ve Çevresindeki Tarihi Kalıntılar" Şehr-i Mübarek Erzurum. Erzurum Belediyesi Kültür Yay. 1. Ankara.
- Xenophon, ÖRS, H.: Anabasis. Dünya Edebiyatından Tercümeier, Yunan Klasikleri: 61, Maarif Mat. İstanbul, 1944.
- ÖZEY, R.: "Olukbaşı, Kızılca ve Dudağaç Köylerinde Kıl Çadır Dokumacılığı". Türk Dünyası Araştırmaları. Sayı: 68, Ankara, 1990.

GÖKLER LİNYİT HAVZASINDA KÖMÜR ÜRETİMİ*

Y.Doç.Dr.Lütfi ÖZAV**

GİRİŞ

Kömür, dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de yaygın olarak kullanılan bir enerji kaynağıdır. Ülkemiz özellikle linyit yatakları açısından çok zengindir. Halen ülkemizde, 250 kadar linyit işletmesinde üretim yapılmaktadır. Coğrafi bir yaklaşımla incelemeye çalışacağımız Gökler linyit havzasında da, 4 ayrı linyit işletmesi vardır.

Araştırma sahasının da içerisinde yer aldığı Kütahya ilinde önemli linyit yatakları bulunmaktadır. Nitekim, Tunçbilek ve Seyitömer gibi zengin rezerve sahip linyit yatakları, bu ilimizin sınırları içerisinde yer almaktadır. Kamu kuruluşlarınca işletilen bu yataklarda, önemli miktarlarda kömür üretilmektedir. Gökler linyit havzasında ise, üretim özel girişimciler tarafından gerçekleştirilmektedir. Havzada halen Çoban Madencilik A.Ş., Gediz Madencilik A.Ş., Kömür İşletmeleri A.Ş. ve Soylu Kömürleri A.Ş. isimli özel sektör kuruluşları faaliyet göstermektedir.

Madencilik yöredeki ekonomik hayatın temelini oluşturmaktadır. Özellikle Gökler kasabası ve yakın çevresindeki yerleşmelerde oturan ailelerin önemli bir kısmı, geçimini madencilik faaliyetlerinden sağlamaktadır. Ayrıca ulaşım faaliyetlerinde de çok sayıda işgücü çalışmaktadır. Gerçekten de iş bulmak amacıyla yöreden dışarıya göç eden nüfus sayısı, madencilik faaliyetlerinin geniş istihdam imkânları yaratması nedeniyle, büyük ölçüde azalmıştır. Ancak son yıllarda madencilik faaliyetlerinde yaşanan kriz, yöre ekonomisini olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır.

Araştırmamızda temel amaç, Gökler linyit havzasının coğrafi tanıtımının yapılması oluşturmaktadır. Araştırmada öncelikle havzanın genel özelliklerine değinilecek, rezerv ve üretimle ilgili gelişmeler ele alınacak ve madencilik yönü ekonomisine yaptığı katkıları üzerinde durulacaktır.

1. Genel Bakış

Gökler linyit havzası Ege bölgesinin İçbatı Anadolu bölümünde yer almaktadır. Havza yönetim açısından ise, Kütahya ilinin Gediz ilçesi sınırları içerisinde kalmaktadır (Şekil 1). Yaklaşık 24 km².lik bir alana sahip olan havzanın Gediz ilçe merkezine uzaklığı, 26 km. kadardır.

* Bu araştırma 1992 yılında yapılmıştır.

** Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü.